

ISSN 1998-7927(print) ISSN 2664-6498 (online)

DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2026-303-5-120-128>

УДК 658.012.8:005

ІНСТИТУЦІЙНО-ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Івченко Є.А., Івченко Ю.А.

INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISM FOR ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF AN ENTERPRISE

Ivchenko Ye.A., Ivchenko Yu.A.

У статті досліджено теоретичні засади забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах зростання зовнішніх і внутрішніх ризиків господарської діяльності. Обґрунтовано необхідність формування інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства, що поєднує інституційні норми, управлінські інструменти та організаційні процедури. Визначено, що в сучасних умовах особливого значення набуває формування ефективного системи економічної безпеки підприємства, здатної забезпечити своєчасне виявлення та нейтралізацію ризиків господарської діяльності. Забезпечення економічної безпеки підприємства запропоновано розглядати як результат взаємодії інституційних умов функціонування економіки та організаційних механізмів управління підприємством. Такий підхід дозволив сформувати інституційно-організаційний механізм забезпечення економічної безпеки підприємства, який поєднує зовнішні регуляторні фактори економічного середовища з внутрішніми управлінськими інструментами забезпечення стійкого функціонування суб'єкта господарювання. Визначено, що економічна безпека підприємства формується під впливом комплексу інституційних факторів, які визначають загальні умови функціонування суб'єктів господарювання. Узагальнено основні інституційні фактори впливу на економічну безпеку підприємства. На основі аналізу інституційних факторів розглянуто внутрішні управлінські механізми, за допомогою яких підприємство може реагувати на зовнішні загрози та формувати власну систему економічної безпеки. Запропоновано основні організаційні інструменти забезпечення економічної безпеки підприємства. Сформовано інституційно-організаційний механізм забезпечення економічної безпеки підприємства, який

відображає процес формування інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства та демонструє логічну послідовність взаємодії його основних елементів. Запропоновано структуру інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. Структурна логіка функціонування інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства та демонструє взаємозв'язок між зовнішнім управління підприємства та результатами реалізації управлінських рішень у сфері безпеки.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, механізм управління, інституційне середовище, ризики, загрози, організаційні інструменти.

Вступ. Діяльність підприємств у сучасних умовах характеризується високим рівнем невизначеності економічного середовища, посиленням конкуренції та зростанням системних ризиків господарської діяльності. Трансформаційні процеси, що відбуваються у світовій та національній економіці, супроводжуються структурними змінами ринків, розвитком цифрових технологій, посиленням регуляторного впливу держави та зростанням нестабільності економічних систем. Особливої гостроти ці процеси набули в Україні в умовах повномасштабної війни, яка суттєво змінила умови функціонування підприємств, призвела до порушення виробничих та логістичних зв'язків, зростання фінансових

ризиків, втрати ресурсного потенціалу та трансформації ринкового середовища.

У таких умовах забезпечення економічної безпеки підприємства набуває ключового значення, оскільки саме вона формує передумови стабільного функціонування суб'єктів господарювання, їх здатності протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам, зберігати конкурентні позиції та адаптуватися до змін економічного середовища. Економічна безпека підприємства виступає складною багаторівневою системою, що охоплює фінансові, виробничі, кадрові, інформаційні та управлінські компоненти, спрямовані на захист економічних інтересів підприємства та забезпечення його стійкого розвитку.

Водночас ефективність функціонування системи економічної безпеки значною мірою визначається інституційним середовищем, у межах якого здійснюється діяльність підприємства.

Нормативно-правове регулювання, податкова політика, конкурентне середовище, розвиток фінансових інститутів та державна політика підтримки бізнесу формують комплекс умов, що безпосередньо впливають на рівень економічної безпеки суб'єктів господарювання. В умовах трансформації економіки та посилення зовнішніх викликів виникає потреба у формуванні ефективних інституційно-організаційних механізмів забезпечення економічної безпеки підприємства, які дозволяють інтегрувати інструменти внутрішнього управління із можливостями та обмеженнями зовнішнього економічного середовища.

Метою статті є формування теоретичних засад та розроблення інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах трансформаційних змін економічного середовища.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблематика економічної безпеки підприємства тривалий час перебуває у центрі уваги вітчизняних і зарубіжних науковців. У науковій літературі економічна безпека підприємства розглядається як стан захищеності його економічних інтересів та потенціалу від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільність функціонування і можливості подальшого розвитку суб'єкта господарювання.

Вагомий внесок у розвиток теоретичних засад економічної безпеки підприємства зробили такі вітчизняні дослідники, як Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов та О. М. Ляшенко [1], які

обґрунтували сутність економічної безпеки підприємства та механізми її забезпечення, розглядаючи її як комплексну систему управління захистом економічних інтересів суб'єкта господарювання.

Значну увагу дослідженню структурних складових та функціональних аспектів економічної безпеки підприємства приділяють також Є. Рудніченко [2], О. Ілляшенко [3], Н. Гавловська [4], Є. Овчаренко [5], які розглядають систему економічної безпеки як складну управлінську систему, що включає фінансову, виробничу, інформаційну, кадрову та інші функціональні підсистеми.

Вагомий внесок у дослідження організаційних аспектів забезпечення економічної безпеки підприємства зробили науковці, які розглядають систему економічної безпеки крізь призму управлінських механізмів та організаційних інструментів її реалізації. Зокрема, у працях І. О. Бланка [6] значна увага приділяється питанням управління фінансовою безпекою підприємства та формуванню ефективної системи фінансового менеджменту як важливої складової економічної безпеки. М. І. Камлик [7] досліджує організаційно-правові механізми забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності, підкреслюючи необхідність створення цілісної системи управління загрозами господарської діяльності. У роботах С. П. Дубецької [8] та В. Л. Єрмошенка [9] економічна безпека підприємства розглядається як результат функціонування організаційної системи управління, що передбачає використання комплексу управлінських інструментів, зокрема стратегічного планування, внутрішнього контролю, системи моніторингу ризиків та інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень. Узагальнення наукових підходів зазначених авторів дозволяє зробити висновок, що ефективність забезпечення економічної безпеки підприємства значною мірою залежить від сформованості організаційного механізму управління, який забезпечує координацію управлінських рішень, своєчасне виявлення економічних загроз та підвищення стійкості функціонування підприємства в умовах нестабільного економічного середовища.

Водночас у сучасних дослідженнях все більшого поширення набуває інституційний підхід [10-17] до забезпечення економічної безпеки підприємства, який акцентує увагу на впливі зовнішнього інституційного середовища

на умови функціонування суб'єктів господарювання. У межах цього підходу економічна безпека підприємства розглядається як результат взаємодії внутрішніх управлінських механізмів підприємства з інституційними факторами економічного середовища, зокрема нормативно-правовим регулюванням, податковою політикою, розвитком фінансових інститутів та конкурентним середовищем. Такі аспекти досліджуються у працях О. М. Ляшенка [10], С. І. Васильціва [11], О. І. Іляш [12], які підкреслюють важливість врахування інституційних умов у процесі формування ефективної системи економічної безпеки підприємства.

Незважаючи на значний науковий доробок у цій сфері, питання формування інституційно-організаційних механізмів забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах трансформації економічного середовища залишаються недостатньо розробленими. Зокрема, потребують подальшого дослідження підходи до інтеграції інституційних факторів економічного середовища з організаційними інструментами управління економічною безпекою підприємства.

Виклад основного матеріалу. Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються високим рівнем нестабільності економічного середовища, що зумовлено трансформаційними процесами у світовій та національній економіці, структурними змінами ринків, посиленням конкуренції та зростанням економічних ризиків. Особливої гостроти ці процеси набули в Україні в умовах повномасштабної війни, що призвела до значних економічних втрат, порушення виробничих і логістичних зв'язків, зростання витрат підприємств та зниження рівня економічної активності.

Водночас статистичні дані свідчать про складну, але поступово стабілізуючу динаміку розвитку підприємницького сектору. Так, за попередніми даними державної статистики, фінансовий результат до оподаткування великих і середніх підприємств України у 2024 році становив 947,3 млрд грн прибутку, що перевищує показник 2023 року (776,4 млрд грн). Загальний обсяг отриманого прибутку підприємств досяг 1220,6 млрд грн, тоді як сума збитків становила 273,3 млрд грн. При цьому частка збиткових підприємств становила близько 22,1 %, що свідчить про збереження значного рівня економічних ризиків у діяльності суб'єктів господарювання [18].

Окремі статистичні показники також демонструють поступове відновлення підприємницької активності. Зокрема, у 2023–2025 роках спостерігається зростання кількості нових суб'єктів господарювання, а темпи реєстрації нових підприємств перевищують кількість їх ліквідацій. За даними аналітичних досліджень, станом на жовтень 2025 року кількість нових зареєстрованих компаній та підприємств зростає приблизно на 3,5 % порівняно з початком року, що свідчить про поступове відновлення підприємницької активності навіть в умовах воєнних викликів [19].

Разом з тим воєнні дії та руйнування інфраструктури істотно впливають на економічну діяльність підприємств. За оцінками міжнародних організацій, повномасштабна війна призвела до суттєвого скорочення економічної активності та зменшення валового внутрішнього продукту країни на 21 % порівняно з довоєнним рівнем, що значною мірою зумовлено руйнуванням виробничих потужностей, інфраструктури та логістичних систем [20].

Наведені тенденції свідчать про те, що підприємства функціонують у середовищі підвищеної невизначеності та постійного впливу зовнішніх загроз. У таких умовах особливого значення набуває формування ефективної системи економічної безпеки підприємства, здатної забезпечити своєчасне виявлення та нейтралізацію ризиків господарської діяльності.

Важливим аспектом забезпечення економічної безпеки підприємства є врахування впливу інституційного середовища, яке формує систему правил, норм і обмежень здійснення економічної діяльності. Нормативно-правове регулювання, податкова політика держави, конкурентне середовище, розвиток фінансових інститутів та механізми підтримки підприємництва безпосередньо впливають на умови функціонування підприємств і рівень їх економічної безпеки. Водночас ефективність реагування підприємства на зовнішні виклики значною мірою залежить від організаційної структури управління, системи прийняття управлінських рішень та використання сучасних інструментів моніторингу економічних загроз.

У цьому контексті забезпечення економічної безпеки підприємства доцільно розглядати як результат взаємодії інституційних умов функціонування економіки та організаційних механізмів управління підприємством. Такий підхід дозволяє сформувати інституційно-організаційний механізм забезпечення економічної безпеки підприємства, який поєднує зовнішні регуляторні фактори економічного

середовища з внутрішніми управлінськими інструментами забезпечення стійкого функціонування суб'єкта господарювання.

Узагальнення основних інституційних факторів впливу на економічну безпеку підприємства подано в табл. 1.

Як свідчать наведені у табл. 1 дані, економічна безпека підприємства формується під впливом комплексу інституційних факторів, які визначають загальні умови функціонування суб'єктів господарювання.

У сучасних умовах трансформації економічного середовища та зростання зовнішніх ризиків значення цих факторів суттєво посилюється. Це зумовлює необхідність

формування ефективного інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства, який дозволяє інтегрувати інструменти внутрішнього управління з можливостями та обмеженнями зовнішнього економічного середовища.

Після аналізу інституційних факторів логічно перейти до розгляду внутрішніх управлінських механізмів, за допомогою яких підприємство може реагувати на зовнішні загрози та формувати власну систему економічної безпеки. Узагальнення основних організаційних інструментів забезпечення економічної безпеки підприємства наведено у табл. 2.

Таблиця 1

Інституційні фактори впливу на економічну безпеку підприємства

Група факторів	Основні прояви	Потенційні загрози для підприємства	Вплив на економічну безпеку
Нормативно-правові	зміни законодавства, регуляторна політика держави	регуляторна нестабільність, збільшення адміністративних витрат	формування правових умов діяльності підприємств
Фінансово-економічні	податкова система, інфляційні процеси, доступ до фінансових ресурсів	зростання фінансових ризиків, зниження ліквідності,	вплив на фінансову стійкість підприємства
Ринкові	рівень конкуренції, кон'юнктура ринку, зміни попиту	посилення конкурентного тиску, скорочення частки ринку	визначають конкурентоспроможність підприємства
Інститути підтримки бізнесу	державні програми підтримки, інвестиційна політика, фінансові інститути	обмежений доступ до ресурсів розвитку	створюють можливості для економічного зростання
Інфраструктурні	стан транспортної, енергетичної та логістичної інфраструктури	порушення ланцюгів постачання, зростання витрат	впливають на безперервність господарської діяльності

Джерело: сформовано автором

Таблиця 2

Організаційні інструменти забезпечення економічної безпеки підприємства

Організаційний інструмент	Зміст інструменту	Очікуваний результат
Стратегічне управління економічною безпекою	формування довгострокової стратегії розвитку підприємства з урахуванням економічних загроз	підвищення стійкості підприємства до зовнішніх викликів
Система управління ризиками	ідентифікація, оцінка та мінімізація економічних ризиків	зниження ймовірності фінансових та виробничих втрат
Внутрішній контроль та аудит	організація контролю фінансових, матеріальних та інформаційних потоків	підвищення прозорості та ефективності діяльності підприємства
Інформаційно-аналітичне забезпечення	збір, обробка та аналіз економічної інформації	своєчасне виявлення економічних загроз
Кадрова політика та управління персоналом	формування системи управління персоналом та підвищення кваліфікації працівників	підвищення ефективності управління та зниження внутрішніх ризиків
Антикорупційні та комплаєнс-процедури	впровадження внутрішніх стандартів доброчесності та контролю	зниження інституційних та репутаційних ризиків
Цифрові системи управління	використання інформаційних технологій для управління бізнес-процесами	підвищення ефективності управління економічною безпекою

Джерело: авторська розробка

Узагальнення організаційних інструментів забезпечення економічної безпеки підприємства свідчить про те, що ефективність функціонування системи економічної безпеки значною мірою залежить від рівня розвитку внутрішніх управлінських механізмів підприємства. Використання комплексу зазначених інструментів дозволяє забезпечити своєчасне виявлення економічних загроз, підвищити ефективність управлінських рішень та сформуванню передумов для стійкого функціонування підприємства в умовах трансформації економічного середовища.

Разом з тим ефективне забезпечення економічної безпеки підприємства потребує не лише використання окремих управлінських інструментів, а й їх інтеграції в цілісну систему управління, яка враховує вплив як внутрішніх організаційних механізмів, так і зовнішніх інституційних факторів. У зв'язку з цим виникає необхідність формування комплексного інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства, який поєднує можливості внутрішнього управління із умовами функціонування економічного середовища. Саме такий підхід покладено в основу запропонованої авторської моделі інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства, що розглядається далі.

Запропонована на рис. 1 модель відображає процес формування інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства та демонструє логічну послідовність взаємодії його основних елементів. Побудова такого механізму ґрунтується на поєднанні теоретичних положень економічної безпеки підприємства з урахуванням сучасних умов функціонування суб'єктів господарювання, що характеризуються трансформаційними змінами економічного середовища, посиленням інституційних ризиків та зростанням рівня невизначеності господарської діяльності.

Перший етап формування механізму передбачає визначення теоретичних засад забезпечення економічної безпеки підприємства та уточнення мети і завдань функціонування відповідної системи управління. На цьому етапі здійснюється обґрунтування необхідності формування комплексного інституційно-організаційного механізму, спрямованого на захист економічних інтересів підприємства та забезпечення його стійкого розвитку. Подальшим етапом є ідентифікація ключових

інституційних факторів, які впливають на економічну безпеку підприємства. До таких факторів належать нормативно-правові умови ведення господарської діяльності, економічна та податкова політика держави, конкурентне середовище, стан інфраструктури, а також корупційні ризики, що можуть впливати на ефективність функціонування підприємств.

Рис. 1. Формування інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства

Джерело: авторська розробка

Наступним етапом є визначення організаційних інструментів управління економічною безпекою підприємства. До них належать стратегічне управління, система управління ризиками, внутрішній контроль та аудит, інформаційно-аналітичне забезпечення, а також інші управлінські механізми, спрямовані на своєчасне виявлення та нейтралізацію економічних загроз. Взаємодія інституційних факторів та організаційних інструментів управління формує основу інституційно-організаційного механізму забезпечення

економічної безпеки підприємства, який виступає ключовим елементом системи управління економічною безпекою.

Завершальні етапи моделі передбачають апробацію запропонованого механізму, що включає його попереднє тестування та впровадження у практичну діяльність підприємства. Реалізація механізму забезпечує формування ефективної системи управління економічною безпекою підприємства, сприяє підвищенню рівня його економічної стійкості, зниженню ризиків господарської діяльності та створює передумови для стабільного розвитку підприємства в умовах трансформації економічного середовища.

Структуру інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства запропоновано на рис. 2.

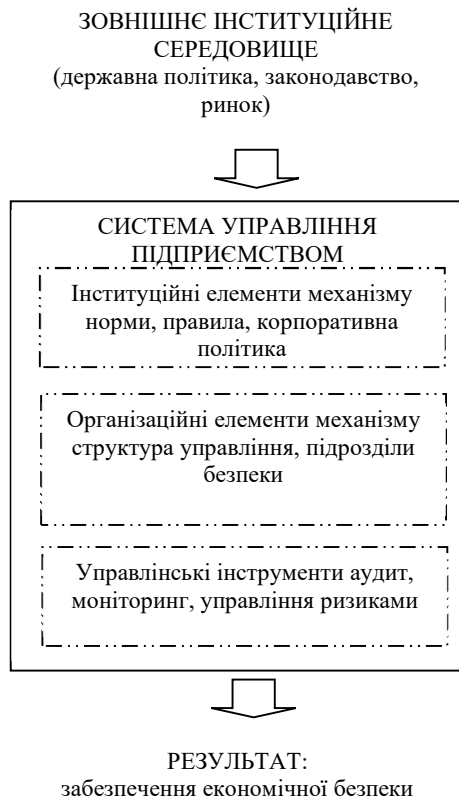

Рис. 2. Структура інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства

Джерело: авторська розробка

Рис.2 відображає структурну логіку функціонування інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства та демонструє взаємозв'язок між зовнішнім інституційним середовищем,

внутрішньою системою управління підприємства та результатами реалізації управлінських рішень у сфері безпеки.

Верхній рівень моделі формує зовнішнє інституційне середовище, яке включає нормативно-правову базу, державну економічну політику, регуляторні механізми, умови функціонування ринку, фінансову систему та інші інститути, що визначають правила ведення господарської діяльності. Саме ці фактори значною мірою формують рамкові умови функціонування підприємств та впливають на характер і масштаб загроз їх економічній безпеці. Зміни у законодавстві, податковій політиці, умовах конкуренції або інвестиційному середовищі можуть як підсилити стійкість підприємства, так і створювати додаткові ризики для його діяльності.

Наступним рівнем є система управління підприємством, яка виступає центральною ланкою реалізації механізму економічної безпеки. Саме на рівні управління формується стратегія забезпечення безпеки, визначаються пріоритетні напрями захисту ресурсів підприємства, а також приймаються управлінські рішення щодо протидії потенційним загрозам. Система управління координує діяльність структурних підрозділів підприємства, забезпечує інтеграцію функцій планування, контролю та аналізу, а також спрямовує використання відповідних інструментів забезпечення безпеки.

Важливою складовою механізму виступають інституційні елементи, які представлені сукупністю внутрішніх правил, норм і регламентів діяльності підприємства. До них належать корпоративні політики, внутрішні положення щодо управління ризиками, регламенти фінансового контролю, стандарти корпоративної етики та процедури прийняття управлінських рішень. Саме інституційні елементи формують внутрішнє середовище управління підприємством і визначають порядок взаємодії між його структурними підрозділами.

Наступним компонентом механізму є організаційні елементи, які відображають структурну побудову системи забезпечення економічної безпеки підприємства. До них належать відповідні підрозділи або функціональні служби (служба економічної безпеки, фінансовий контроль, внутрішній аудит), а також система розподілу повноважень і відповідальності між керівництвом та персоналом. Ефективність організаційної структури визначає здатність підприємства

оперативно реагувати на загрози, забезпечувати координацію управлінських процесів і здійснювати контроль за реалізацією прийнятих рішень.

Окреме місце в структурі механізму займають управлінські інструменти забезпечення економічної безпеки, які включають систему моніторингу ризиків, внутрішній аудит, стратегічне планування, механізми управління інформаційною безпекою та процедури антикорупційного контролю. Використання цих інструментів дозволяє своєчасно ідентифікувати потенційні загрози, оцінювати їх можливі наслідки та формувати відповідні управлінські рішення щодо їх нейтралізації або мінімізації.

Взаємодія зазначених елементів механізму забезпечує формування стійкого рівня економічної безпеки підприємства, що проявляється у збереженні його фінансової стабільності, ефективному використанні ресурсів, здатності протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам та підтримувати стабільний розвиток у довгостроковій перспективі. Таким чином, запропонована модель інституційно-організаційного механізму відображає системний підхід до управління економічною безпекою підприємства, у якому поєднуються інституційні умови функціонування, організаційна структура управління та комплекс управлінських інструментів.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що забезпечення економічної безпеки підприємства потребує комплексного підходу, який передбачає поєднання інституційних, організаційних та управлінських інструментів. Обґрунтовано необхідність формування інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства, що поєднує інституційні норми, управлінські інструменти та організаційні процедури.

Забезпечення економічної безпеки підприємства запропоновано розглядати як результат взаємодії інституційних умов функціонування економіки та організаційних механізмів управління підприємством. Запропоновано систему організаційних інструментів забезпечення економічної безпеки підприємства та розроблено концептуальну модель інституційно-організаційного механізму її реалізації.

Практичне застосування запропонованого механізму дозволить підвищити ефективність управління ризиками, зміцнити фінансову стійкість підприємств та забезпечити їх

адаптацію до змінного економічного середовища.

Подальших досліджень потребує розроблення методичних підходів до оцінювання ефективності функціонування інституційно-організаційного механізму забезпечення економічної безпеки підприємства.

Л і т е р а т у р а

1. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення. Київ: Лібра, 2003. 280 с.
2. Рудніченко Є. М. Механізми забезпечення економічної безпеки підприємства. Економіка та держава. 2014. № 2. С. 28–32.
3. Ілляшенко С. М. Управління економічною безпекою підприємства: монографія. Суми: Університетська книга. 2016. 480 с.
4. Гавловська Н. В. Економічна безпека підприємства: сутність та система забезпечення. Економічний простір. 2015. № 98. С. 98–105.
5. Овчаренко Є. І. Система економічної безпеки підприємства: формування та цілепокладання: монографія. Лисичанськ: Вид-во "ПромЕнерго", 2015. 483 с.
6. Бланк І. О. Управління фінансовою безпекою підприємства. Київ: Ніка-Центр. 2004. 784 с.
7. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності: економіко-правовий аспект. Київ: Атіка, 2005. 432 с.
8. Дубецька С. П. Економічна безпека підприємства: теорія та механізм управління. Київ: КНЕУ, 2012. 348 с.
9. Єрмошенко В. Л., Горячева К. С. Механізми управління економічною безпекою підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 3. С. 114–121
10. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2011. 400 с.
11. Васильців С. І., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В. Економічна безпека підприємства України: стратегія та механізми забезпечення. Львів: Ліга-Прес, 2012. 386 с.
12. Іляш О. І. Економічна безпека підприємства в умовах інституційних трансформацій економіки. Актуальні проблеми економіки. 2013. № 9. С. 52–58.
13. Геєць В. М. Інституційні перетворення та економічний розвиток України Економіка України. 2017. № 3. С. 4–18.
14. Чухно А. А. Інституціональна економіка: теорія, методологія, практика. Київ: КНЕУ. 2010. 688 с.
15. Пахомов Ю. М. Трансформація економічних систем у глобальному середовищі. Київ: НАН України, 2008. 320 с.

16. North D. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
17. Williamson O. *The Economic Institutions of Capitalism*. New York: Free Press, 1985.
18. Державна служба статистики України. Фінансові результати діяльності великих та середніх підприємств за 2024 рік. Київ: Держстат України, 2025. Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>
19. YouControl. Бізнес під час війни: аналітика реєстрації та закриття підприємств в Україні. Режим доступу: <https://youcontrol.com.ua>
20. The World Bank, European Commission, United Nations, Government of Ukraine. *Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment*. Washington, 2024. https://www.reuters.com/business/ukraine-reconstruction-estimate-jumps-12-588-billion-world-bank-says-2026-02-23/?utm_source=chatgpt.com
21. Transparency International. *Corruption Perceptions Index 2024*. Berlin: Transparency International, 2025.

References

1. Kozachenko H. V., Ponomarov V. P., Liashenko O. M. *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia*. Kyiv: Libra, 2003. 280 s.
2. Rudnichenko Ye. M. *Mekhanizmy zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva*. *Ekonomika ta derzhava*. 2014. № 2. S. 28–32.
3. Illiashenko S. M. *Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva: monohrafiia*. Sumy: Universytetska knyha. 2016. 480 s.
4. Havlovska N. V. *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta systema zabezpechennia*. *Ekonomichniy prostir*. 2015. № 98. S. 98–105.
5. Ovcharenko Ye. I. *Systema ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva: formuvannia ta tsilepokladannia: monohrafiia*. Lysychansk: Vyd-vo "PromEnerho", 2015. 483 s.
6. Blank I. O. *Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstva*. Kyiv: Nika-Tsentr. 2004. 784 s.
7. Kamlyk M. I. *Ekonomichna bezpeka pidpriemnytskoi diialnosti: ekonomiko-pravovyi aspekt*. Kyiv: Atika, 2005. 432 s.
8. Dubetska S. P. *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: teoriia ta mekhanizm upravlinnia*. Kyiv: KNEU, 2012. 348 s.
9. Iermoshenko V. L., Horiacheva K. S. *Mekhanizmy upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva*. *Aktualni problemy ekonomiky*. 2010. № 3. S. 114–121
10. Liashenko O. M. *Kontseptualizatsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva: monohrafiia*. Luhansk: SNU im. V. Dalia, 2011. 400 s.
11. Vasylytsiv S. I., Voloshyn V. I., Boikevych O. R., Karkavchuk V. V. *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zabezpechennia*. Lviv: Liha-Pres, 2012. 386 s.
12. Iliash O. I. *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva v umovakh instytutsiinykh transformatsii ekonomiky*. *Aktualni problemy ekonomiky*. 2013. № 9. S. 52–58.
13. Heiets V. M. *Instytutsiini peretvorennia ta ekonomichniy rozvytok Ukrainy*. *Ekonomika Ukrainy*. 2017. № 3. S. 4–18.
14. Chukhno A. A. *Instytutsionalna ekonomika: teoriia, metodolohiia, praktyka*. Kyiv: KNEU. 2010. 688 s.
15. Pakhomov Yu. M. *Transformatsiia ekonomichnykh system u hlobalnomu seredovyshchi*. Kyiv: NAN Ukrainy, 2008. 320 s.
16. North D. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
17. Williamson O. *The Economic Institutions of Capitalism*. New York: Free Press, 1985.
18. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. *Finansovi rezultaty diialnosti velykykh ta serednikh pidpriemstv za 2024 rik*. Kyiv: Derzhstat Ukrainy, 2025. Rezhym dostupu: <https://www.ukrstat.gov.ua>
19. YouControl. *Biznes pid chas viiny: analityka reiestratsii ta zakryttia pidpriemstv v Ukraini*. Rezhym dostupu: <https://youcontrol.com.ua>
20. The World Bank, European Commission, United Nations, Government of Ukraine. *Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment*. Washington, 2024. https://www.reuters.com/business/ukraine-reconstruction-estimate-jumps-12-588-billion-world-bank-says-2026-02-23/?utm_source=chatgpt.com
21. Transparency International. *Corruption Perceptions Index 2024*. Berlin: Transparency International, 2025.

Ivchenko Ye.A., Ivchenko Yu.A. Institutional and organizational mechanism for ensuring the economic security of an enterprise

This article examines the theoretical foundations for ensuring an enterprise's economic security amid growing external and internal risks to economic activity. It substantiates the need to establish an institutional and organizational mechanism for ensuring an enterprise's economic security, one that combines institutional norms, management tools, and organizational procedures. It is determined that, under current conditions, the formation of an effective enterprise economic security system capable of ensuring the timely identification and neutralization of business risks is of particular importance. Ensuring enterprise economic security is proposed to be viewed as the result of the interaction between the institutional conditions of the economy's functioning and the organizational mechanisms of enterprise management. This approach has made it possible to develop an institutional and organizational mechanism for ensuring the economic security of an enterprise, which combines external

regulatory factors of the economic environment with internal management tools to ensure the sustainable operation of the business entity.

It has been established that an enterprise's economic security is shaped by a complex of institutional factors that determine the general conditions under which economic entities operate. The main institutional factors influencing an enterprise's economic security have been summarized. Based on an analysis of institutional factors, internal management mechanisms are examined through which an enterprise can respond to external threats and develop its own economic security system. Key organizational tools for ensuring an enterprise's economic security are proposed. An institutional-organizational mechanism for ensuring an enterprise's economic security has been developed, which reflects the process of forming such a mechanism and demonstrates the logical sequence of interaction among its main elements. A structure for the institutional-organizational mechanism of ensuring an enterprise's economic security is proposed.

The structural logic of how the institutional and organizational mechanism for ensuring an enterprise's

economic security operates, and demonstrates the interconnection between the external institutional environment, the enterprise's internal management system, and the outcomes of management decisions in the area of security.

Key words: economic security of enterprise, management mechanisms, institutional environment, risks, threats, organizational tools.

Івченко Євген Анатолійович – д.е.н., професор, декан факультету економіки і управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Київ.

Івченко Юлія Анатоліївна – PhD, доцент кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Київ

Дата першого надходження статті 03.04.2025.

Дата прийняття статті до друку після рецензування 22.04.2025.

Дата публікації 30.05.2025.

Стаття з відкритим доступом,
відповідно до умов ліцензії
[Creative Commons \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)